

פרק רביעי (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 10-12 (25 נקודות).

10. מקור – תהליכי דה־קולוניזציה בצפון אפריקה ובאסיה והשפעתם על היהודים

א. הסבר שלושה גורמים שסייעו לתהליך הדה־קולוניזציה בצפון אפריקה ובאסיה.

(12 נקודות)

ב. לפניך קטע המתאר את השפעת תהליך הדה־קולוניזציה על היהודים בארצות האסלאם.

כאשר נמסר השלטון לידי ממשלות ערביות עצמאיות החל תהליך מהיר של שיבה אל המקור התרבותי הערבי. היהודים היו לאיבר זר בתוך האומה הערבית המתחדשת. באמצע שנות ה־40 נחקק בעיראק חוק האוסר על יהודים לעבוד במשרדים ממשלתיים, והם פוטרו בהמוניהם. בצפון אפריקה יהודים בוגרי בית ספר לא נתקבלו יותר למשרות ממשלתיות בעלות ערך, משום שהשלטון העדיף צעירים ערבים על צעירים יהודים. דור שלם של צעירים בקהילות היהודיות בארצות אלה מצא את עצמו לפתע בפני מבוי סתום. לדעת רבים, ובהם גם יהודים, הייתה התנועה הציונית אשר הביאה להקמת מדינת ישראל הסיבה החשובה ביותר לקרע ביחסים בין יהודים למוסלמים. אך לדעתי [כותב המאמר] העניין הציוני לא היה הגורם העיקרי בין התהליכים שהביאו לקרע, וגם בהיעדרו היו החיים היהודיים בתוך החברה האסלאמית הולכים לקראת מבוי סתום. תעמולה אנטי יהודית, דחיקת רגלי יהודים ממוסדות החינוך וממשרות הממשלה, חוקי אפליה ומחנק כלכלי היו תמיד סממניו המובהקים של הקרע הסופי בין המיעוט היהודי לבין הרוב הלא־יהודי. (מעובד על פי א' ברזילי, "התהליכים שהביאו למשבר החברה היהודית בארצות האסלאם בתקופתנו", מתוך: **מקדש ומים**, י' שיטריט וח' סעדון [עורכים], אוניברסיטת חיפה, 2000, עמ' 364-368)

על פי הקטע, הסבר שני גורמים לשינוי לרעה ביחס אל היהודים בארצות אלה, בעקבות

תהליך הדה־קולוניזציה.

על פי מה שלמדת, הדגם את דרכי ההתמודדות של היהודים עם שינוי זה במדינה אחת.

(13 נקודות)